

IRENA MILOŠ

Od Saksinskoga do *EUR-lexa*

U današnje vrijeme, ponajviše zahvaljujući razvoju mrežnih tehnologija, dostupne su nam informacije koje nas spajaju kako god zaželimo – osobno, regionalno, nacionalno, europski ili globalno – svjetski... Iz kuta sobe s pomoću računala možemo pregledavati virtualne muzeje i umjetnička djela, čitati književne ili znanstvene radove, a ako nas zanima, i različite dokumente. Primjerice, lako je pristupiti pravu Europske unije, sudskoj praksi Suda Europske unije i drugim elektroničkim inačicama javnih dokumenata objavljenih u *Službenome listu EU-a*. Europsko i hrvatsko pravo, koje uređuje mnogovrsna životna područja, dostupno je svakomu od nas na mrežnoj adresi www.eur-lex.eu, a s pomoću tražilice ondje dokumente pronalazimo na svim dvadeset četirima službenim jezicima Europske unije ako su na te jezike prevedeni. Naravno, nas ovom prigodom zanimaju dokumenti na hrvatskome jeziku.

U godini smo 2018., Europskoj godini kulturne baštine. Dokument koji nam o tome govori nalazi se pod oznakom 32017D0864 – *Odluka (EU) 2017/864 Europskog parlamenta i Vijeća o Europskoj godini kulturne baštine (2018.)*. U njemu se ističe važnost kulturne baštine i promicanja osviještenosti o njoj te činjenica da kulturna baština ne smije biti podcijenjena ni u jednome trenutku naše, s drugim povijestima isprepletene, europske povijesti. Sukus se dokumenta lijepo nazire u navodu: „Kulturna baština nastajala je stoljećima interakcijom između kulturnih izričaja raznih civilizacija koje su naseljavale Europu. Europska godina kulturne baštine pomoći će

u poticanju i unapređivanju razumijevanja važnosti zaštite i promicanja raznolikosti kulturnih izričaja. Jedan od načina da se postigne takvo razumijevanje bio bi provedbom obrazovnih programa i programa za podizanje javne svijesti, u skladu s obvezama utvrđenim u Konvenciji UNESCO-a iz 2005. o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih

izričaja, čije su stranke Unija i države članice.” U istome se dokumentu citira članak 3. *Ugovora o Europskoj uniji*, u kojemu se u stavku 3. navodi da Europska unija poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnoga nasljeđa Europe. Iako izraz *čitati dokumente* možda ne nagovještjuje umjetnički užitek, ipak ne podrazumijeva da se u dokumentima krije samo nešto dosadno, nešto što nije namijenjeno čovjeku koji se ne bavi administracijom, pravom ili politikom. Dokumenti uređuju naš život i važni su nam jer – *Verba volant, scripta manent*. Ali, ako ga i znamo, ne treba nam latinski, ljepota te latinske poslovice krije se upravo u izboru – u tome da je možemo izreći na bilo kojemu jeziku: *Les paroles s'envolent, les écrits restent.*, *Spoken words fly away, written words remain...*, a posebno na našem, hrvatskomu – *Riječi lete, zapisano ostaje*.

O tome da se ne moramo služiti latinskim te o tome da je hrvatski jezik jednakovrijedan i latinskomu i bilo kojemu drugomu jeziku danas više nema dvojbe, ali nije uvijek bilo tako. Pretprošle smo godine proslavili dvjestogodišnjicu rođenja hrvatskoga velikana zaslužnoga za to što danas hrvatski jezik zovemo službenim – Ivana Kukuljevića Sakcinskoga, rođenoga u svibnju 1816. u Varaždinu. On je u jeku hrvatskoga narodnoga preporoda održao u Saboru znameniti govor na hrvatskome jeziku i o hrvatskome jeziku zalažući se upravo za uvođenje narodnoga jezika u javni život, a svoj je zahtjev da hrvatski jezik postane službenim u javnoj komunikaciji ponovio i u listopadu 1847. Na toj je prekretnici povijesne i nacionalne svijesti donesen saborski zaključak o uvođenju narodnoga jezika kao „diplomatičkoga” u javni život, u škole i u državne službe u Hrvatskoj. Doista, „tko bi mogao jednomu cijelom narodu zabraniti da govori svojim prirođenim jezikom”? Podsjetimo se na časak toga dijela svoje jezične i kulturne povijesti i prisjetimo se vremena neposredno prije i nakon djelovanja Ivana Kukuljevića Sakcinskoga: hrvatski narodni preporod važno je razdoblje jer su tada, među ostalim, mladi intelektualci pokušali politički i jezično ujediniti Hrvatsku. Prije dvjesto pet godina, 1813., pretpreporoditelj Maksimilijan Vrhovac, zagrebački biskup, jedan od utemeljitelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, ujedno jedan od idejnih začetnika hrvatskoga narodnog preporoda i osnivač tiskare koja je tiskala naslove na hrvatskome jeziku, poziva na prikupljanje narodnoga kulturnog blaga, na skupljanje starih rukopisa i na „širenje knjige” kako bi se ojačala svijest o važnosti kulturnoga i jezičnoga identiteta. Dalje, u *Novinama horvatskim* u siječnju 1835. Ljudevit Gaj objavljuje književni prilog *Danicu* uz krilaticu *Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti.*, a dvanaest godina nakon toga hrvatski je jezik postao službenim. Sakcinski je tada, pozivajući se na naše pretke koji su jezik ljubili još od 9. stoljeća, pisao da se „svoj jezik tuđemu ne pretpostavi” i da ne ostanemo „u Europi među narodi, koji se svi živimi

.....
 „Materinski jezik označuje put ljudskoga bića i s pomoću njega ono ulazi u društvo, čini svojom kulturu skupine kojoj pripada i postavlja temelje razvoju svojih intelektualnih sposobnosti.” (UNESCO, 1970.)

jezici služe, kao zapušteni mali otok na moru...” Daleko od toga, ali zahvaljujući i tomu – u Europi hrvatski jezik danas živi.

U navedenoj tražilici dokumenata na mrežnim stranicama *EUR-lex* izabiremo, dakle, hrvatski kao jezik sučelja, upisujemo oznaku 32017D0864, a dokument dalje u višejezičnu prikazu možemo otvoriti na dvadeset tri službena jezika, pri čemu odmah uočavamo oznaku GA, što znači da tekst nije preveden jedino na gaelški, odnosno irski. Dokumenti zakonski propisuju, uređuju mnoga životna područja, pa tako i područje kulture, ali isto se tako dokumentima izražavaju stavovi, planovi i, primjerice, razvijaju inicijative. Govor je Sackinskoga otprije sto sedamdeset pet godina naznačio ono što je i danas svima važno – svijest o zajedničkoj povijesti i kulturi, o potrebi povezivanja, vrednovanja i promicanja kulturne baštine Europe. U člancima se dokumenta donose predmet, ciljevi i oblici za njihovo postizanje, način koordinacije u državama članicama, oblici međunarodne suradnje. Naravno, naše Ministarstvo kulture provodi aktivnosti obilježavanja Europske godine kulturne baštine iako o nama samima ponajviše ovisi hoćemo li se društveno i jezično osnažiti i što poduzimamo kako bismo zaštitili svoju kulturnu, jezičnu baštinu.

U dijelu smo godine u kojemu se obilježavaju za hrvatski jezik i njegove govornike važni događaji – Međunarodni dan materinskoga jezika, više od pola stoljeća od donošenja *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, a i na samome početku Europske godine kulturne baštine. Uza sve zakone, i one koje imamo i one koje nemamo, primjerice zakon o jeziku, možemo se i sami upitati kakva nam je ne samo pisana i govorna, nego i društvena i kulturna kompetencija. Jezik je dio kulture, proizvod jednoga društva, a promicanje nacionalnoga identiteta kao dijela europskoga kulturnog mozaika može nas samo još više osnažiti. Međusobno, a zatim i uz druge.

The screenshot displays the EUR-Lex website, which is the official portal for European Union law. The interface is in Croatian. At the top, there's a navigation bar with links like 'web-stranice EUR-Lex', 'Karta web-stranice', 'A-Z', 'Napućića pitanja', 'Pomoć', 'Poveznice', 'Pravna obavijest', 'Kolač', 'Kontakt', and 'Hrvatski (hr)'. Below this, a search bar is visible with the text 'Pretražite:'. The main content area shows search results for the query '32017D0864'. It lists the document as 'Uredba (EU) 2018/281 od 26. veljače 2018. o provedbi Uredbe (EU) 2016/1686 u uvodnoj dijelovima mjera ograničavanja protiv ISIL-a (DaIS) i Al-Qaide te s njima povezanih fizičkih i pravnih osoba, subjekata ili tijela'. The document is categorized under 'Zakonodavstvo' and 'Međunarodni sporazumi'. On the right side, there's a sidebar with 'Moj EUR-Lex' section, including 'Prijava', 'Registracija', and 'Moji međimati (0)'. Below this, there are social media links for Twitter, Facebook, and YouTube. At the bottom, there's a section for 'Nedavno objavljeno' (Recently published) with a list of documents and their dates.